

En fælles tilgang til klasseledelse på NI Nuuk

Hovedopgave Erhvervspædagogisk læreruddannelse (KISII)

Forfatter: Jasper Witjes

Uddannelsesinstitution: Niuernermik Ilinniartfik, Nuuk

Vejleder (KISII): Per Lykke Søndergaard

Praktikvejleder (NI Nuuk): Susanne Bisgaard Rasmussen

Afleveringsdato: d. 8. november 2019

Denne opgave er frit tilgængelig til læsning for kandidater i KISII og andre interesserede

Omfang: 35.926 tegn inkl. mellemrum

Indholdsfortegnelse

Indholdsfortegnelse	1
Forord	3
1. Problemformulering	3
2. Teori	4
2.1 Klasseledelse	5
2.2 Klasseledelses kategorier	6
Etablering af spilleregler for arbejdsfællesskabet	6
Kommunikation og kontakt	6
Synliggørelse af faglige mål, kriterier og resultater	6
Struktur og praktisk organisering	7
Pædagogisk logistik	7
2.3 Fordele og ulemper ved klasseledelse	7
Fordel: Motivation og læringsudbytte	8
Ulempe: brug af tid og ressourcer	9
2.4 De fire læringsrum og ét faciliteringsrum	11
Læringsrum 1: Reception	12
Læringsrum 2: Simpel anvendelse	12
Læringsrum 3: Refleksion	12
Læringsrum 4: Avanceret anvendelse	12
Faciliteringsrum: styring og kontakt	13
3. Metode	14
3.1 Workshop	14
4. Analyse	16
4.1 Undervisningssituationer med klasseledelsesopgaver	17
Det formidlingsorienterede læringsrum	17
Det opgaveorienterede læringsrum	18
Det dialogisk orienterede læringsrum	20
Det projektorienterede læringsrum	21
Det struktur- og kontaktorienterede faciliteringsrum	23
4.2 Opslagsværk med undervisningssituationer	25
5. Konklusion	26

Forord

Denne rapport er en del af den afsluttende eksamen på den erhvervspædagogiske læreruddannelse i Grønland. Den er udarbejdet selvstændigt og individuelt af kursist på uddannelsen, Jasper Witjes, men vil ikke havde været muligt uden vejledning, hjælp, samarbejde og støtte. Derfor vil jeg gerne sige tak til Per Lykke Søndergaard og Susanne Bisgaard Rasmussen for faglig sparring og vejledning, tak til mine direkte kollega-undervisere for deres bidrag til dataindsamling, tak til kursisterne fra samme årgang for støtte og udveksling af erfaringer og tak til Nivikka, Eik og Anuk (min kone og børn) for deres støtte, når jeg skulle fokusere på mit projekt.

Jeg har haft fantastiske og lærerige oplevelser på de forskellige moduler i uddannelsen, hvor jeg er formet til underviser i en grønlandsk kontekst. Det har givet en uvurderlig skat af teoretisk og praktisk viden, som jeg vil tage med i min videre udvikling som underviser i Grønland.

1. Problemformulering

Da jeg startede på Niuernermik Ilinniarfik i Nuuk (herefter: NI Nuuk), havde jeg ingen erfaring som underviser. Jeg havde leget med tanken om at blive underviser, fordi jeg gerne vil komme væk fra kontorarbejde; jeg var træt af at sidde ved en computer stort set hele dagen. Da jeg lige var flyttet til Grønland i juli 2016, var der et jobopslag fra NI Nuuk i Nuuk Ugeavis, hvor de efterspurgt undervisere i, blandt andet, markedsføring. Det interesserede mig, og snart efter jeg søgte stillingen, blev jeg ansat som timelærer. På den måde kom jeg i gang med undervisning uden undervisningserfaring og uden pædagogisk baggrund. Det har gjort, at jeg har taget udgangspunkt i mine egne erfaringer og udført min undervisning så godt, som jeg kunne.

Takket til den erhvervspædagogiske læreruddannelse (herefter: PG), har jeg lært meget om pædagogik, metodik og didaktik. Det har givet mig mange værktøjer og forståelse for, hvordan man planlægger og udfører god undervisning. Den viden, som jeg har, og som mine kollegaer har, bruger vi dagligt, og er meget værdifuld.

På NI Nuuk deler vi vores viden og erfaringer dog kun i begrænset omfang. Det er forståeligt, fordi vi forbereder vores egen undervisning og udvikler vores egen stil og måde at undervise på. Den frihed er vigtig. Jeg synes dog at det vil gavne undervisningen, hvis vi vil samarbejde mere og dele vores gode erfaringer og metoder. Dengang jeg startede som underviser, vil et indblik i - og inspiration til - god undervisning have været meget værdifuldt.

I min opgave vil jeg gerne fokusere på deling af viden og erfaringer blandt undervisere på NI Nuuk, som alle (og især også nye) undervisere vil kunne få gavn af. Mit fokus vil være på samarbejde om klasseledelse. En artikel fra danmarks læringsportal EMU beskriver, at klasseledelse handler om: 'at variere sin undervisning, skabe rutiner, planlægge en god start og en god afrunding af hver enkelt time og være tydelig og præcis' (arkiv.emu.dk).

Hvis vi, blandt undervisere, deler vores tilgang til klasseledelse, kan vi få skabt mere uniformitet. Det vil gavne elever og studerende, fordi det giver klare forventninger og mere struktur i arbejde med forskellige metoder på tværs af fagene og uddannelserne.

Mit hovedspørgsmål er: Hvordan kan undervisere på NI Nuuk udvikle en fælles tilgang til klasseledelse?

For at besvare mit hovedspørgsmål vil jeg undersøge følgende underspørgsmål:

- Hvordan kan klasseledelse bruges i fællesskab blandt undervisere?
- Hvad er fordele og ulemper ved en fælles tilgang til klasseledelse?
- Hvordan kan en fælles tilgang til klasseledelse blive udviklet til et brugbart produkt, som er til gavn for undervisere?

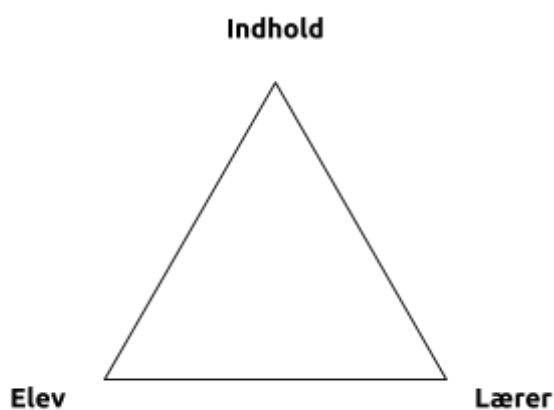
2. Teori

I min teoriafsnit vil jeg først beskrive klasseledelse og vise, hvordan man kan opdele klasseledelse i fem kategorier. Bagefter vil jeg argumentere for nogle fordele og ulemper ved arbejde med klasseledelse. Til sidst vil jeg beskrive Becks læringscirkel, fordi jeg vil koble klasseledelsesopgaver på de fire læringsrum i min analyse.

2.1 Klasseledelse

Det centrale emne i min opgave er klasseledelse. Jeg tager udgangspunkt i Dorte Ågårds bog 'Klasseledelse i ungdomsuddannelserne' (Ågård 2016), fordi den beskriver emnet klart og tydeligt og giver gode konkrete eksempler på arbejde med klasseledelse. Jeg vil bruge hendes eksempler i min dataindsamling og analyse senere, men først vil jeg skabe forståelse for, hvad klasseledelse egentlig er.

Den korte definition af begrebet 'klasseledelse' er: 'de handlinger, lærere foretager sig for at skabe et læringsmiljø, som faciliterer og støtter elevernes faglige og sociale læring' (Ågård 2016, s. 16). Det drejer sig overordnet om to områder: 1) at skabe gode og klare rammer i undervisningen og 2) at etablere god lærer-elev-kontakt.

Figur 1: den didaktiske trekant (Ralking et. al. 2009, s. 9)

Klasseledelse overlapper derfor med mange områder indenfor didaktik. Hvis vi tager den didaktiske trekant (se figur 1), så er det klart at se denne sammenhæng. Forholdet mellem lærer og indhold handler i høj grad om rammesætning (hvordan vælger vi metodemæssigt at gennemføre vores undervisning?) og

forholdet mellem lærer og elev handler i høj grad om relation og kontakt. Klasseledelse handler så ikke så meget om, *hvad* elever skal lære (selve indholdet), men mere om *hvordan* elever bedst kan lære det (klare rammer og god kontakt). Klasseledelse kan bruges på tværs af undervisningsmetoder, fordi man som underviser altid kan arbejde med rammesætning og en god lærer-elev-relation, uafhængig af hvilke metode man vælger at bruge. Klasseledelse giver så gode resultater ved at elever vil forstå formålet med undervisningen bedre, arbejde mere målrettet og vise mere engagement.

2.2 Klasseledelses kategorier

Ågård (2016) har samlet de vigtigste læreropgaver som hører under klasseledelse og fordelt dem under fem kategorier. Jeg vil kort introducere de fem kategorier for at skabe overblik over klasseledelsens opgaver.

I. Etablering af spilleregler for arbejdsfællesskabet

Både på skoleniveau og klasseniveau er det vigtigt, at eleverne får klare og tydelige retningslinjer til, hvordan der forventes, at de opfører sig. Klasseledelse handler i denne sammenhæng om, at undervisere (og skolens ledelse) får skabt en god arbejdskultur på skolen med gode daglige rutiner og klare aftaler om adfærd.

II. Kommunikation og kontakt

Det er underviserens rolle at få skabt god kommunikation og kontakt *mellem* eleverne og *med* eleverne. Når underviseren kommunikerer åbent og positivt, så medvirker det til, at alle føler sig set og respekteret i fællesskabet. Det, som en underviser mere konkret kan gøre, er at gå rundt i lokalet, når elever arbejder med opgaver, og være åben for spørgsmål og opfordre til en faglig samtale.

III. Synliggørelse af faglige mål, kriterier og resultater

For eleverne er det vigtigt at forstå, hvad der forventes af dem. Jo mere klart de har for øje, hvad de skal opnå, hvordan et godt resultat ser ud og hvordan de vil nå dertil, jo mere målrettet kan de arbejde. Det giver også tryghed, når de føler, at der ikke er nogle uklarheder. Som underviser skal man derfor formulere og udtale mål og kriterier og gerne vise eksempler på et godt stykke arbejde. Instruktion og feedback er nogle afgørende faktorer i relation til klasseledelse.

IV. Struktur og praktisk organisering

I forlængelse af klasseledelses fokus på klarhed er der også strukturering af de praktiske rammer: styring af tid, sted og hjælpemidler. Som underviser kan man skabe nogle gode rutiner i undervisningen, så eleverne ved hvad der sker og kommer til at ske. Underviseren kan hjælpe med at skabe overblik, ved at præsentere skriftlige eller visuelle oversigter og tænke over en god start og slutning på en lektion. Indenfor rammerne er der så plads til variation.

V. Pædagogisk logistik

Den sidste kategori af klasseledelsesopgaver, som Ågård beskriver, handler om organisering af de fysiske elementer. Indretning af klasselokalet har en stor betydning for et godt læringsmiljø. For eksempel skal alle kunne se og høre hinanden, underviseren skal kunne gå rundt til alle elever og elever skal kunne arbejde koncentreret uden at blive forstyrret. En del af pædagogisk logistik er så også elevernes placering i lokalet og faktisk også gruppedannelse. Som underviseren skal man tage ansvar for gruppedannelse, fordi det kan være en stor udfordring for nogle elever. Det betyder ikke nødvendigvis, at underviseren skal lave grupper, men at han/hun tager ansvar for processen, så at ingen elever føler sig udenfor eller overset.

Klasseledelse handler så om at gøre det nemt for eleverne, at være elev. Vi vil gerne have, at elever føler, at de er i stand til at tilegne sig ny viden og kan se vejen dertil. Udover det, er det vigtigt, at de føler sig godt tilpas på skolen. Det kræver mange forskellige underviserkompetencer at skabe et godt, trygt og inspirerende læringsmiljø.

2.3 Fordele og ulemper ved klasseledelse

Jeg vil argumentere for fordele og ulemper ved arbejde med klasseledelse. Jeg vil vise, på hvilke måde det fremmer elevernes motivation og læring, men også være kritisk i forhold til hvad det kræver fra underviserens side. Jeg har en idé om, at den ekstra indsats, som klasseledelse kræver fra en underviser, i mange tilfælde holder en underviser fra at

arbejde med det. Min opgave vil kunne hjælpe undervisere på den ene side med at få kendskab til klasseledelse og på den anden side gøre det nemt og overskueligt at bruge det.

I. Fordel: Motivation og læringsudbytte

Tonsberg skriver i en artikel om klasseledelse: 'Forskningen viser kort sagt, at en høj grad af styring og en god kontakt skaber motivation og stort læringsudbytte hos eleverne' (Tonsberg 2016, s. 19)

Klasseledelse kan medvirke til at øge elevernes motivation, fordi det bliver klarere, hvad der forventes af dem og hvordan de kan opnå det (høj styring). Og god kontakt mellem elev og underviser kan hjælpe til at fastholde motivation.

Elevernes motivation hænger tæt sammen med deres 'self-efficacy', et begreb som Albert Bandura har udviklet. Self-efficacy kan forstås som: 'en persons tro på sig selv i forskellige situationer' (Berthelsen u.å.). Især når en person kommer i en situation, som er ny, er det afgørende for ens motivation, at tro på, at man kan løse en opgave. I dette tilfælde snakker vi om høj self-efficacy.

En forudsætning for, at elever kan udvikle en høj self-efficacy, er deres egen overbevisning om, at de kan ændre sig selv. Som Berthelsen (u.å.) forklarer: 'Bandura mener, at fordi et menneske kan kontrollere egne tankeprocesser, motivation og handling, så er det også i stand til at ændre sig selv og sin situation.'

Klasseledelse har en positiv effekt på elevernes self-efficacy, fordi underviseren tager en høj grad af styring i rammesætning af undervisningen. For eksempel vil en underviser dele en stor opgave op i mindre opgaver. Det hjælper eleven med at bevare overblik over de opgaver, han skal løse. Det giver små succesoplevelser, som øger motivation og self-efficacy i en selvforstærkende proces. Bandura beskriver det som et element, der øger ens self-efficacy: 'performance outcomes'.

God klasseledelse indeholder også feedback til eleven. Når underviseren bekræfter, at en elev kan noget, så tror eleven også hurtigere på det. Det kaldes for 'verbal persuasion', som et andet element i Banduras teori om faktorer, der øger self-efficacy.

Så man kan sige, at klasseledelse hjælper med at øge elevernes self-efficacy. Det øger deres motivation og tro på, at de kan skabe succesoplevelser, som så bliver bekræftet og forstærket. Dermed får de et højt læringsudbytte.

II. Ulempe: brug af tid og ressourcer

Klasseledelse kræver, at man bruger tid og ressourcer på det *i* sin undervisning og *udover* sin undervisning (f.eks. i forberedelse af undervisningen). I undervisningen oplever man som underviser, at det går ud over den tid, man kan bruge på det faglige indhold. Hvis man, for eksempel afsætter 5 minutter til en introduktion af lektionen, og der opstår nogle spørgsmål fra elever, kan man hurtig brug 10-15 minutter på det. Det kan sørge for, at man ikke kan gennemføre sin planlagte undervisning og det er svært at bedømme, i hvilke grad introduktionen har haft en positive effekt.

Et andet eksempel er ændringer i bordopstilling. I praksis kan det være krævende at lave om på bordopstillingen i klasselokalet, fordi man er mange mennesker, tasker, jakker, computere osv. i lokalet i forvejen, som skal reorganiseres. Udover det, skal man også sørge for, at flytte alt tilbage til den oprindelige opstilling, så at lokalet er klar til næste undervisning.

På den anden side, kræver arbejde med klasseledelse også, at underviseren bruger mere tid og flere ressourcer udover sin undervisning. Jeg mener både i forberedelsen og i forbedring af lærer-elev-kontakt.

I forberedelsen skal en underviser, der er opmærksom på klasseledelse, bruge mere tid på rammesætning af undervisningen. For eksempel, for at formulere forventninger klart og tydeligt, er der mange informationer, som Ågård påpeger, er 'nødvendige informationer, som elever må have for at kunne indgå aktivt i et arbejdsfællesskab med en positiv indstilling' (Ågård 2016, s. 100). Det kræver både en stor indsats fra den enkelte

underviser at være forberedt på det, og også i samarbejde med andre undervisere, for at sikre at skolen som helhed kommunikerer de samme spilleregler.

Et andet eksempel er forbedring af lærer-elev-kontakt. Agård nævner to konkrete eksempler på, hvad en underviser kan gøre for at forbedre lærer-elev-kontakt:

- 'Med mellemrum blive i lokalet i frikvarter, så der er mulighed for småsnak
- Være med til sociale aktiviteter uden for undervisningen, hvor elever udfolder sig på andre måder, f.eks. musical' (Ågård 2016, s. 117).

Det kræver jo en ekstra indsats fra underviseren. Selvom det i mange situationer er klart, at det vil forbedre lærer-elev-kontakten, så er det i praksis kun muligt, hvis en underviser har overskud til det.

Så, for at sammenfatte ulempen ved brug af klasseledelse, så vil undervisere generelt først bruge tid og ressourcer på det faglige indhold af deres undervisning. Nogle elementer i klasseledelse kræver ikke meget fra en underviser, udover kendskab til og erfaring med dem (f.eks. styring af elevernes brug af computer og mobil). Andre elementer kræver faktisk en væsentlig indsats fra underviserens side, som vi har set i ovennævnte eksempler.

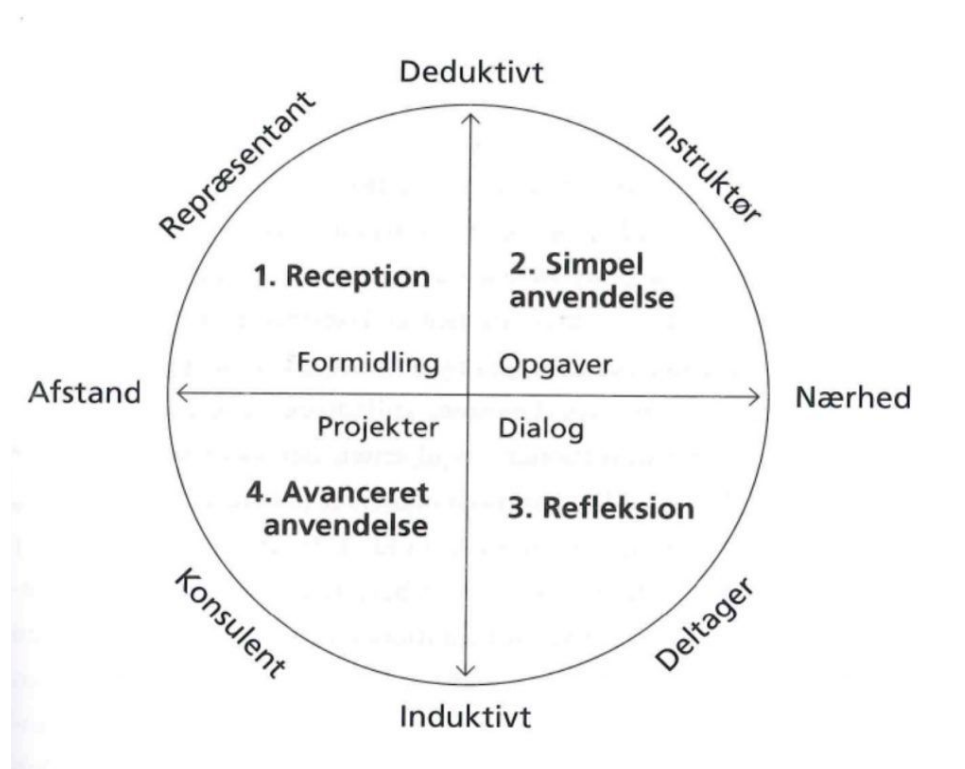
Et formål jeg har med min opgave er at minimere ulempen ved brug af klasseledelse for undervisere på NI Nuuk. Det vil jeg gøre ved at udvikle et slags opslagsværk, som gør det nemt at arbejde med klasseledelse, uden at vi skal bruge meget tid og mange ressourcer på det. For at kunne gøre det, vil jeg koble konkrete opgaver i klasseledelse på undervisningssituationer, som vi bruger og genkender på NI Nuuk.

Med 'undervisningssituationer' mener jeg de forskellige arbejds- og kommunikationsformer, som vi som undervisere planlægger i en sammenhæng med sekvenser af længere og kortere varighed. Jeg vælger ikke at bruge begreberne 'undervisningsmetoder' og 'undervisningsformer', fordi de kun dækker over situationer med fokus på læring, og ikke over situationer i undervisningen, hvor der er fokus på struktur og kontakt. Jeg vil forklare i dybde hvad jeg mener, ved at bruge Becks læringscirkel.

2.4 De fire læringsrum og ét faciliteringsrum

Becks læringscirkel beskriver fire læringsrum (Beck 2016, s. 58-59), som dækker over de undervisningssituationer hvor læring står central. I slutning af min teoriafsnit vil jeg vise, hvordan der også kan beskrives et femte rum, hvor facilitering står centralt (fokus på styring og kontakt). I min dataindsamling har undervisere på NI Nuuk beskrevet deres typiske undervisningssituationer og for at kunne kategorisere dem, kan jeg bruge de fire læringsrum. Nogle undervisningssituationer passer dog ikke ind under læringsrummene, og derfor har jeg brug for et faciliteringsrum.

Jeg vil starte med at beskrive Becks læringscirkel (se figur 2).

Figur 2: Becks læringscirkel (Beck 2016, s. 59)

Becks læringscirkel tager udgangspunkt i fire læringsrum. De fire læringsrum er baseret på to forhold: den metodiske dimension og lærer-elev-relationen.

Læringsrum 1: Reception

Det formidlingsorienterede læringsrum tager udgangspunkt i deduktive arbejdsformer, dvs. først fokus på helhed og teori, som derefter bliver anvendt på eksempler.

Læringsrummet er karakteriseret ved stor afstand mellem lærer og elev, fordi læreren formidler sin viden til elever uden at tage hensyn til den enkelte elev og oftest i monologform. Den typiske undervisningssituation i dette læringsrum er tavleundervisning, hvor underviseren har forberedt en præsentation af det faglige indhold.

Læringsrum 2: Simpel anvendelse

Det opgaveorienterede læringsrum tager også udgangspunkt i deduktive læringsformer, men i kombination med en tættere lærer-elev-relation. Der menes, at underviseren har mere direkte kontakt med elever og hjælper dem med at forstå og løse opgaver. Der forventes ikke, at eleven kan arbejde selvstændigt uden tydelige instrukser og støtte fra en underviser. En typiske undervisningssituation er løsning af korte opgaver, som lægger op til forståelse af teori. Oftest arbejder elever alene eller i små grupper.

Læringsrum 3: Refleksion

Det dialogisk orienterede læringsrum har nærhed i relationen mellem elev og underviser til fælles med det andet læringsrum. Forskellen er dog, at der arbejdes induktivt. Det vil sige, at eleverne først og fremmest skal fokusere på den viden, de har og i form af diskussion eller dialog skal komme frem til nye indsigter. Det handler ikke om at formulere et rigtigt svar, men om at reflektere og formulere idéer og holdninger. Underviserens rolle er at fungere som deltager i diskussionen/dialogen. Den typiske undervisningssituation kan overordnet kaldes for klassediskussion.

Læringsrum 4: Avanceret anvendelse

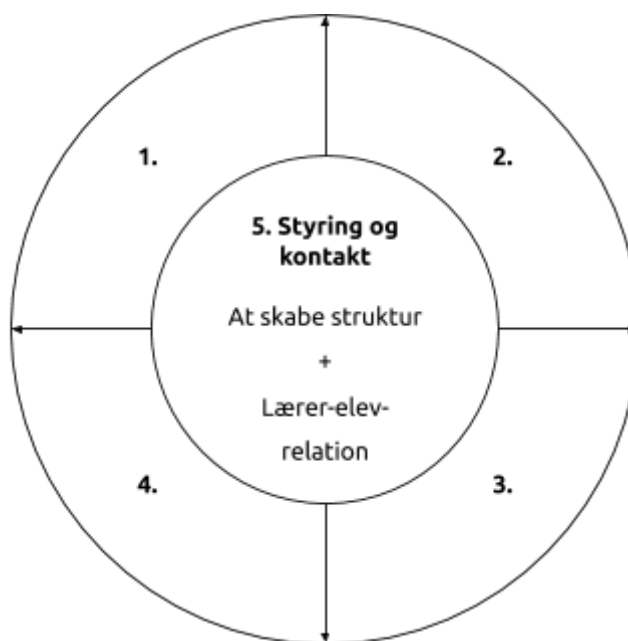
Det projektorienterede læringsrum bygger på en induktiv arbejdsform og en underviser, der holder sig på afstand. Det betyder, at eleverne skal, i høj grad, være i stand til at arbejde selvstændigt og oftest i grupper. En kendt undervisningssituation i denne forbindelse er projektarbejde, hvor eleverne skal bruge informationer til at udarbejde en

analyse udefra en problemstilling, f.eks. i sammenhæng med en casebeskrivelse. Der stilles derfor høje krav til eleverne i dette læringsrum, hvor der kombineres en kompleks læringsproces med lav styring fra underviseren.

De fire læringsrum beskriver, hvad der foregår i forskellige læringssituationer. Når jeg taler om undervisningssituationer, indeholder det også situationer, hvor der ikke foregår læring, men hvor der er fokus på den faciliterende del af læringssituationer. F.eks. en planlagt lektionsstart med fokus på struktur og kontakt passer ikke ind under en af de fire læringsrum. Becks læringscirkel inddrager ikke undervisningssituationer med et faciliterende karakter, hvor man enten skaber en høj grad af styring eller god kontakt med eleverne. Med andre ord: ifølge teori om god klasseledelse skal man som underviser i alle fire læringsrum have fokus på en høj grad af styring (ansvar for rammesætning) og god kontakt med elever (at være interesseret og lydhør).

Faciliteringsrum: styring og kontakt

I min analyse vil jeg supplere Becks fire læringsrum med den nødvendige femte kategori, som kan kaldes for det struktur- og kontaktorienterede faciliteringsrum. Det kan illustreres med en ekstra faciliteringscirkel (se figur 3), som ligger ovenpå Becks læringscirkel og dermed både viser, at faciliteringsrummet knytter sig til alle fire læringsrum, men også kan ses som et ekstra rum. Nogle undervisningssituationer forholder sig til én af læringsrummene og i en vis grad til faciliteringsrummet. I min analyse vil jeg vise hvilke undervisningssituationer udelukkende forholder sig til faciliteringsrummet.

Figur 3: Becks læringscirkel suppleret med faciliteringscirkel

3. Metode

I min teoriafsnit har jeg beskrevet, hvad klasseledelse omfatter og defineret forskellige elementer i det. Jeg har også udviklet fem kategorier for undervisningssituationer. Formålet med min dataindsamling er, at finde ud af, hvilke undervisningssituationer vi typisk bruger på NI Nuuk og koble elementer fra klasseledelse på situationerne. Det vil give et udgangspunkt til vores fælles tilgang til klasseledelse. Undervisningssituationerne skal samles i et opslagsværk til inspiration for undervisere på NI Nuuk, hvor klasseledelse er en naturlig del af beskrivelsen. Det vil hverken være en udtømmende beskrivelse af undervisningssituationer, eller klasseledelsesopgaver, men det vil være skræddersyet til vores egen undervisningspraksis på NI Nuuk og kan altid videreudvikles derfra.

3.1 Workshop

For at kunne indsamle de relevante data har jeg organiseret en workshop med alle fastansatte undervisere på tværs af uddannelserne på NI Nuuk. I samarbejde med Bramer Sørensen, én af vores uddannelsesinspektører, har jeg planlagt en workshop tirsdag d. 29. oktober 2019 hvor alle fastansatte undervisere var inviteret.

Som forberedelse til workshoppen skulle alle undervisere udfylde et spørgeskema (se bilag 1) senest d. 21. oktober. Formålet var, at vise i hvilke grad vi, som undervisere, er enige i klasseledelsens bagvedliggende principper, som udtrykker, at god klasseledelse kræver en høj grad af styring og god kontakt med elever. Spørgeskemaet er baseret på QTI-spørgeskemaet (<https://qti.dk/da/qti-spoergeskemaet>). Efterfølgende har jeg sendt artiklen 'Venlige lærere styrer retningen' fra tidsskriftet Gymnasieforskning til alle. Den giver en idé om, hvorfor det er vigtigt at arbejde med klasseledelse.

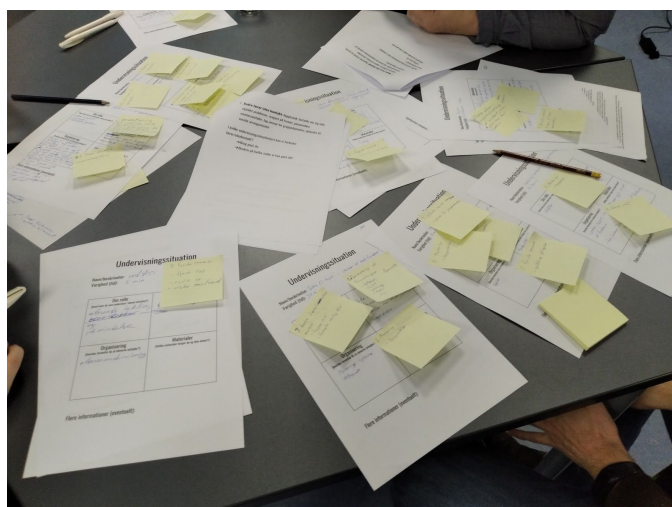
I første del af workshoppen har undervisere fra NI Nuuk delt, hvilke forskellige undervisningssituationer de plejer at bruge i deres undervisning. De skulle arbejde med en skabelon, som jeg delte ud ('Skabelon undervisningsmetode', se bilag 2). Skabelonen indeholder følgende elementer, som skulle beskrives individuelt for at give indblik i undervisningssituationer:

- Navn/beskrivelse
- Varighed
- Din rolle (hvad laver du som underviser i denne situation?)
- Aktiviteter (hvad sker der?)
- Organisering (hvordan forventer du at eleverne arbejder?)
- Materialer (hvilke materialer bruger du og dine elever?)
- Flere informationer (eventuelt)

Elementerne 'din rolle', 'aktiviteter' og 'organisering' er frit baseret på Becks læringscirkel, så at jeg kan kategorisere undervisningssituationerne efter Becks fire læringsrum. Jeg har suppleret med 'materialer', fordi klasseledelse også handler om elevernes brug af computer og mobil.

Alle undervisere, som var til stede på workshop, har beskrevet nogle af deres typiske undervisningssituationer i en brainstorm på 15 minutter. Det giver så ikke et komplet overblik over undervisningssituationer, men burde vise de mest brugte former, eftersom det er dem som undervisere først kommer i tanke om.

Efter den korte brainstorm har deltagerne på workshop snakket i mindre grupper (3-4 personer) om deres undervisningssituationer, for at skabe overblik over resultatet. Jeg har

brugt metoden 'Møde på midten', hvor de skulle præsentere deres undervisningssituationer én ad gangen og diskutere, hvordan de kunne placere dem på midten af bordet i forskellige kategorier. Grupperne endte så med overblik over ca. 10 til 15 undervisningssituationer fordelt over 3-4 kategorier (f.eks.

individuel arbejde, gruppearbejde, projekarbejde).

I den næste del af workshopen skulle undervisere samarbejde om at koble elementer fra klasseledelse på undervisningssituationerne. Deltagerne skulle gennemgå en oversigt med konkrete klasseledelsesopgaver (se bilag 3: 'Vejledning konkret klasseledelse'). Jeg har brugt kapitel 7: 'Konkretisering af klasseledelsesopgaver' (Ågård, 2016) til at udarbejde oversigten. Grupperne diskuterede alle klasseledelsesopgaver og bedømte i hvilke undervisningssituationer de er relevant. Hvis en klasseledelsesopgave passede til en undervisningssituation, skulle de skrive klasseledelsesopgaven på en post-it, og klistre den på en undervisningssituation. På den måde vil der komme flere post-its med klasseledelsesopgaver på hver undervisningssituation.

Jeg har samlet alle undervisningssituationer inkl. alle klasseledelsesopgaver, som var klistret på med en post-it og brugt dem i min analyse.

4. Analyse

På workshopen har jeg indsamlet ca. 41 brugbare undervisningssituationer. Jeg har sammenlignet alle undervisningssituationer og bedømt, hvilke forskelle og ligheder der er. Det har givet 23 forskellige undervisningssituationer (se bilag 4: beskrivelser undervisningssituationer), som kan inddeles i fem kategorier: fire læringsrum og et faciliteringsrum.

Herunder vil jeg, i hver kategori, kort beskrive tilhørende undervisningssituationer, som er kommet frem i den første del af workshopen, inklusiv tilhørende klasseledelsesopgaver, som er kommet frem i anden del af workshopen.

Det skal understreges, at resultaterne giver et umiddelbart indtryk af klasseledelsesopgaver, men ikke et komplet billede. Til nogle undervisningssituationer er der koblet få eller ingen klasseledelsesopgaver, selvom man godt kan forestille sig nogle. Jeg har ikke tilføjet væsentlige klasseledelsesopgaver, hvor de mangler, men det kunne være en fortsættelse af mit projekt, hvor undervisere i fællesskab arbejder videre med resultaterne og beskriver både flere undervisningssituationer og knytter flere klasseledelsesopgaver på eksisterende og nye undervisningssituationer.

4.1 Undervisningssituationer med klasseledelsesopgaver

Dette kapitel indeholder en kort beskrivelse af 23 forskellige undervisningssituationer fordelt over fem kategorier: fire læringsrum og et faciliteringsrum. Beskrivelsen indeholder en opsummering af klasseledelsesopgaver.

I. Det formidlingsorienterede læringsrum

Undervisningssituation: tavleundervisning

- Underviseren holder et oplæg med en del af fagets teori fra pensum (oftest et nyt emne).
- Eleverne må gerne tage noter. Der forventes at de følger med og er opmærksomme. De skal ikke snakke med hinanden, men må gerne stille spørgsmål.
- Klasseledelsesopgaver:
  - Bordopstilling
  - Markering af begyndelse
  - Formulering af forventninger
  - Konkretisering af mål og succeskriterier
  - Træne elever i computer/mobilbrug
  - Signalere problemer

Undervisningssituation: Opklaring / gentagelse af teori

- Underviseren forklarer et emne (igen), efter eleverne selv har arbejdet med det. Typisk udefra et eksempel / en opgave. 'On-the-spot'-forklaring (ikke forberedt).
- Elever lytter. De er typisk drevet af frustration. Her kommer 'Aha!' oplevelsen.
- Klasseledelsesopgaver:
  - Markering af begyndelse/overgang
  - Skriftligt og visuelt overblik
  - Feedback

Undervisningssituation: Tutorial (punkt for punkt vejledning)

- Underviseren forklarer (punkt for punkt) hvordan man løser en bestemt opgave. F.eks. et regnestykke i matematik.
- Eleverne skal følge med og skrive notater. Spørgsmål skal stilles med det samme, når de opstår
- Klasseledelsesopgaver:
  - Bordopstilling
  - Markering af begyndelse
  - Formulering af forventninger
  - Konkretisering af mål og succeskriterier
  - Træne elever i computer/mobilbrug
  - Signalere problemer

II. Det opgaveorienterede læringsrum

Undervisningssituation: Enkel opgave i mindre grupper

- Underviseren forklarer opgaven og brug af teori, opdeler elever i grupper, går rundt mellem grupper, sikrer opgaveforståelse og besvarer spørgsmål
- Grupperne sidder i forskellige rum eller fordelt i klasselokalet. Alle skal bidrage til opgaveløsningen. De kan stille spørgsmål, når underviseren kommer forbi.
- Klasseledelsesopgaver:
  - Formulering af forventninger
  - Bordopstilling
  - Indretning af lokale
  - Tage ansvar for gruppedannelse
  - Markering af begyndelse, overgange og slutning
  - Bedre lærer-elev-kontakt

Undervisningssituation: Skriftlige tjekspørgsmål/kontrolopgaver (individuelt)

- Underviseren uddeler tjekspørgsmål/kontrolopgaver, sidder på sin plads i klassen eller går rundt mellem elever og besvarer forståelsesspørgsmål
- Alle elever arbejder individuelt og i stilhed. De kan stille spørgsmål.

- Klasseledelsesopgaver:
  - Formulering af forventninger
  - Klar instruktion til opgaven
  - Bordopstilling
  - Markering begyndelse og slutning
  - Træne elever i computer/mobilbrug
  - Signaler problemer
  - Personlige samtaler (reagere på fravær, mentorsamtaler)
  - Feedback

Undervisningssituation: Fleksibel arbejde med mindre opgaver

- Underviseren giver et begrænset antal muligheder af opgaver (fra bogen) som kan laves
- Elever vælger selv blandt opgaver. F.eks.: quiz eller øvelser. Elever vælger om de vil arbejde alene, i par eller mindre grupper. Elever må snakke sammen (men undgå larm) og planlægger selv deres tid (toiletbrug, små pauser). Tilladt at høre musik med øretelefoner.
- Klasseledelsesopgaver:
  - Formulering af forventninger
  - Bordopstilling
  - Konkretisering af mål og succeskriterier
  - Indretning af lokale

Undervisningssituation: Tekst- eller begrebsforståelse

- Underviseren styrer elevernes aktivitet. Først lytter de til eller læser de teksten, så besvarer de forståelsesspørgsmål. bagefter snakker vi om forståelse / begrebsafklaring. Vi arbejder med korte sekvenser (lytte/læse, skrive, snakke, osv.)
- Alle elever arbejder individuelt og skal følge med.
- Klasseledelsesopgaver:
  - Formulering af forventninger
  - Konkretisering af mål og succeskriterier
  - Bordopstilling
  - Markering begyndelse, overgange og slutning

- Træne elever i computer/mobilbrug (kun til ordbog)

III. Det dialogisk orienterede læringsrum

Undervisningssituation: Vidensdeling i rundkreds

- Elever skal formidle deres viden om et emne / personlige erfaringer. De andre elever skal lytte og stille forståelsesspørgsmål
- Alle elever sidder i en stor rundkreds. Én person taler og øjeblikke af tavshed er ok.
- Klasseledelsesopgaver:
  - ...

Undervisningssituation: Refleksion i rundkreds (f.eks. Reading Circle)

- Elever er sammen om boglæsning eller gennemgang af en tekst, som er læst på forhånd. Der er fokus på en samtale med refleksion (hvad synes du om det? Hvad fik du ud af det? Hvilke tanker giver det?)
- Elever sidder i grupper i en rundkreds.
- Klasseledelsesopgaver:
  - Konkretisering af mål og succeskriterier
  - Træne elever i computer/mobilbrug

Undervisningssituation: Diskussion opgavebesvarelser (peer-to-peer)

- Underviseren udpeger en elev, der skal give sin besvarelse på opgaven eller elever besvarer frivilligt (rækker hånd op). Vi diskuterer flere/andre svar.
- Der opstår diskussion, hvor én person ad gangen tager ordet
- Klasseledelsesopgaver:
  - Formulering af forventninger
  - Træne elever i computer/mobilbrug

Undervisningssituation: Elevpræsentation

- Elever skal præsentere (individuelt/gruppe) deres resultater (oftest opgaver eller projekt/casearbejde) ved tavlen. Underviseren giver sin vurdering af præsentationen.
- Andre elever lytter aktiv og stiller spørgsmål / giver feedback.
- Klasseledelsesopgaver:
  - Formulering af forventninger
  - Markering af begyndelse, overgange og slutning
  - Konkretisering af mål og succeskriterier

Undervisningssituation: Klassediskussion

- Underviseren introducer diskussionsemnet. Vi bidrager alle sammen til diskussion med eksempler, spørgsmål og svar
- Eleverne skal være opmærksom og har sat sig ind i emneområdet. Alle får mulighed til at bidrage
- Klasseledelsesopgaver:
  - Skriftligt og visuelt overblik
  - Feedback

IV. Det projektorienterede læringsrum

Undervisningssituation: problembaseret projekt

- Elever bruger teori til at udarbejde et projekt. De skal selv finde på en problemstilling, indsamle data, lave en analyse, skrive en projektrapport.
- Individuelt eller gruppearbejde. Elever arbejder meget selvstyret.
- Klasseledelsesopgaver:
  - Markering af begyndelse
  - Træne elever i computer/mobilbrug
  - Personlige samtaler
  - Feedback

Undervisningssituation: Jigsaw

- Intensiv læsning af en artikel (individuelt). Diskussion i stamgruppe (samme artikel). Fremlæggelser i satellitgruppen (én elev fra hver stamgruppe). Refleksion i stamgruppen.
- Stamgrupper sidder forskellige steder. Satellitgrupper mødes efter anvisning fra underviseren
- Klasseledelsesopgaver:
  - Bordopstilling
  - Skabe overblik over forløb
  - Feedback

Undervisningssituation: Byprojekt (butik- eller virksomhedsbesøg)

- Underviseren introducerer opgaven, laver grupper og tilknytter en butik / virksomhed til gruppen. Gruppen besøger butikken og laver opgaver.
- Elever styrer tidsforbrug (butiksbesøg og arbejde med opgave)
- Klasseledelsesopgaver:
  - Formulering af forventninger
  - Bedre lærer-elev-kontakt (hyggesnak)

Underviningssituation: Rollespil

- Hver gruppe elever skal trække en opgave til rollespil. De diskuterer/forbereder deres rollespil og øver sig. bagefter fremvisning.
- Eleverne må gerne have det sjovt og grine med hinanden. Grupperne forbereder forskellige steder. Vi mødes igen på et aftalt tidspunkt til fremvisning.
- Klasseledelsesopgaver:
  - Formulering af forventninger
  - Træne elever i computer/mobilbrug

Undervisningssituation: Temaprojekt (event. tværfagligt)

- Underviseren introducerer projektets tema og laver grupper. Grupperne bruger teori til at udarbejde et projekt. Oftest afslutning med præsentationer.
- I høj grad elevstyret
- Klasseledelsesopgaver:

- Professionalisering og fagliggørelse af de fysiske rammer
- Tag ansvar for gruppedannelse
- Reagere på fravær
- Signaler problemer
- Hyggesnak (undervisningsrelateret)
- Træne elever i computer/mobilbrug
- Feedback
- Bedre udnyttelse af vægge

Undervisningssituation: Casearbejde

- Underviseren beskriver forløbet. Grupperne arbejder selvstændigt (arbejdsfordeling, læse case, drøftelser, løse opgaver, skrivning). Til sidst fremlæggelse af resultater.
- Grupperne vælger hvor de vil arbejde.
- Klasseledelsesopgaver:
  - Formulering af forventninger
  - Klar instruktion til opgaven
  - Bordopstilling
  - Bedre udnyttelse af vægge

Undervisningssituation: lav en kort film

- Elever skal skrive en historie / lave en storyboard og bagefter lav en filmen. Til sidst: fremvisning af alle gruppernes projekter
- Klasseledelsesopgaver:
  - Konkretisering af mål og succeskriterier

V. Det struktur- og kontaktorienterede faciliteringsrum

Undervisningssituation: Intro til faget

- Underviseren introducerer sig selv. Info om faget (f.eks.: formål, indhold, undervisningsformer, eksamen)

- Elever lytter nysgerrigt
- Klasseledelsesopgaver:
  - Hyggesnak (varme op)
  - Fortælle om sig selv
  - Skabe overblik over forløb (undervisningsplan på tavlen)
  - Markering af begyndelse, overgange og slutning

Undervisningssituation: Intro til dagens lektion

- Underviseren beder om opmærksomhed fra hele klassen og præsenterer dagens program.
- Elever sidder klar på deres pladser og lytter
- Klasseledelsesopgaver:
  - Formulering af forventninger
  - Hyggesnak (varme op)
  - Opfordre til sociale arrangementer
  - Skabe overblik over forløb (lektionssplan på tavlen)
  - Markering af begyndelse, overgange og slutning
  - Reagere på fravær

Undervisningssituation: Intro til undervisningssituation

- Underviseren præsenterer opgaven og vurderer om eleverne er forberedt som de skal. Tilpasser eventuelt arbejde med opgaven efter behov.
- Elever lytter og besvarer mine spørgsmål
- Klasseledelsesopgaver:
  - Formulering af forventninger
  - Markering af begyndelse, overgange og slutning
  - Træne elever i computer/mobilbrug
  - Bedre lærer/elev kontakt

Undervisningssituation: Outro af dagens lektion

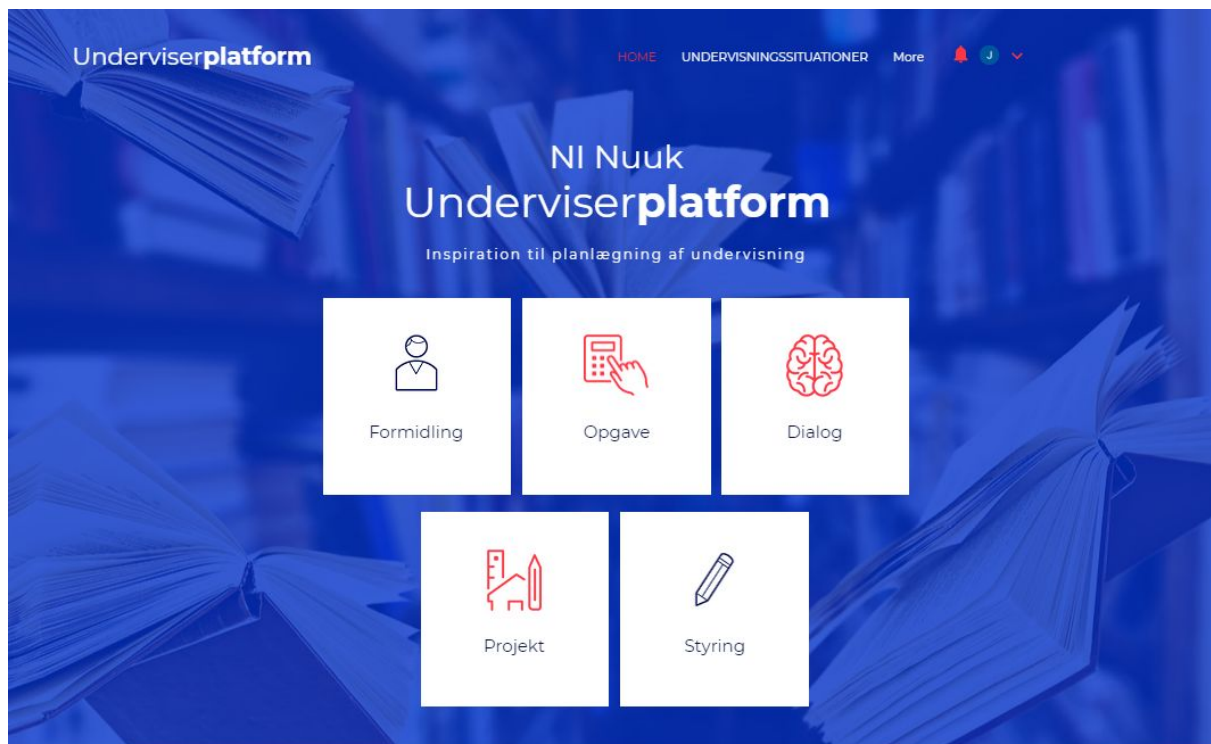
- Underviseren afrunder lektionen, skriver læringspunkter på tavlen. Vi snakker om næste gang og eleverne påmindes om lektier o.l.

- Elever lytter og bidrager eventuelt med kommentarer
- Klasseledelsesopgaver:
  - Fjerne rod (rydde bord, giv et godt eksempel)
  - Bordopstilling
  - Markering af slutning
  - Bedre lærer/elev kontakt

4.2 Opslagsværk med undervisningssituationer

Til afslutning af min analyse vil jeg beskrive, hvordan resultaterne vil kunne samles i et opslagsværk. Efter min opfattelse er det afgørende for brugbarheden af mit projekt, at det bliver samlet på en måde, så at det er nemt tilgængelig og brugbart for undervisere på NI Nuuk.

Jeg vil foreslå, at starte en online underviserplatform, hvor alle undervisningssituationer kan blive lagt op. De vil være nemt tilgængelig, fordi man kan søge på platformen efter noget bestemt (f.eks. 'diskussion'), eller man kan bruge kategorierne, hvis man f.eks. gerne vil lade elever arbejde med opgaver eller et projekt. En online underviserplatform kunne være opbygget på følgende måde (En demoversion af platformen kan vises via wix.com):

Det vil være nemt for alle undervisere at tilføje en ny undervisningssituation og knytte klasseledelsesopgaver til. Der er også gode muligheder for at skrive kommentarer med oplevelser og spørgsmål, så at undervisere kan diskutere anvendelsesmuligheder.

5. Konklusion

Klasseledelse er en naturlig del af undervisning. Man kan ikke undgå at arbejde med klasseledelse, når man underviser, men god klasseledelse kræver en indsats og helst koordineres klasseledelse blandt undervisere, så at der udvikles en fælles tilgang til klasseledelse på skolen. Det øger effekten af klasseledelse.

Fordelen ved arbejde med klasseledelse er, at det øger elevernes motivation og læringsudbytte. For at opfordre undervisere på NI Nuuk til at bruge klasseledelse, selvom det kræver brug af tid og ressourcer, har jeg haft fokus på at gøre det nemt at arbejde med klasseledelse. Jeg har udviklet en fælles tilgang til klasseledelse, som kommer fra, og kan bruges af,

undervisere på NI Nuuk. Klasseledelsesopgaverne er koblet på undervisningssituationer, som vi bruger i vores undervisning.

Resultaterne kan samles på en online underviserplatform, hvor inspiration til planlægning af undervisning er nemt tilgængelig og klasseledelse er en naturlig del af det.

